

Kurzus előadója: Tamás Ábel
Kurzus megnevezése: Az ókori irodalmak története
Kurzus megnevezése angolul: History of ancient literatures
Kurzus kódja: BBN-MIR11-201 = BBN-MAM-201
Oktató elérhetősége: 1088 Bp. Múzeum krt. 4/A, A/419, 4116500/5190 email: tamas.abel@btk.elte.hu honlap: http://aitk.hu/tamas%20abel/?lang=hu fogadóóra: Sze 13–14h, A/419

A kurzusvezetés nyelve(i): magyar A hozzászólás, vizsga nyelve(i): magyar Írásbeli dolgozat nyelvei: magyar
Kurzus előfeltétele(i): Kizárólag azoknak, akik jártak az előző félévben az előadásra, de nem teljesítették!
A jegyszerzés módja(i): Szóbeli vizsga, írásbeli beugróval. A beugró az irodalmi olvasmányok ismeretét kéri számon egy 50 kérdéses teszt formájában; ennek sikeres teljesítése esetén kerül sor a szóbeli vizsgára, amely a szakirodalmi olvasmányok (+ 10 kép) ismeretét kéri számon, természetesen az irodalmi olvasmányokra való szükséges hivatkozásokkal.
Követelmények: Lásd alább!

Kurzus leírása, tematikája: A kurzus vizsgakurzusként kerül meghirdetésre. A vizsga témája: az ókor irodalmi (klasszikus görög és római irodalom; Biblia; késő antik irodalom).
Kurzushoz tartozó kötelező irodalom: 1) Irodalmi olvasmányok Ahol vannak, az alább jelölt internetes könyvek minden részénél természetesen szükségesek az általános bevezetők, a műfajelméleti-műfajttörténeti bevezetések, és az egyes művekhez írt bevezetések (a kronológiai adatok közül csak a legfontosabbak). A római irodalom egy részében még nincs bevezető anyag (<i>az ezt pótló pdf fájl beszerezhető a Neptunon / az oktató emailcímén</i>). A keresztény és a keleti anyagban sincs mindenütt bevezető, ott tehát ilyesmit nem is kérünk számon. Ha nem jelzünk válogatást az adott alfejezetből (pl. egy szerzőből), értelemszerűen végig el kell olvasni a szöveget. A szűkítéseket általában zárójelben jelezzük (pl. 1-2, vagyis a gépeskönyvben kijelölt 1. és 2. szemelvény). Néhol jelöljük, hogy "végig", az egyértelműség kedvéért. Magukat a szövegeket úgy olvassák el, hogy vissza tudjanak emlékezni egyes fordulatokra, szavakra is. A tesztben lesz szövegfelismerés, ahhoz kapcsolódóan egy-két szavas válaszokat kívánó kérdések. Pl. ha az Ilias egy részletét adom meg, biztosan lesznek kérdések a benne előforduló nevekről, reáliákról, műfajról, metrumról. De csak olyan kérdés lesz, ami vagy megtalálható az elektronikus tankönyv bevezetéseiben, vagy szerepel az előadások anyagában. Előre jelzem, hogy elég nagy - bár nem befogadhatatlan - szövegmennyiségről van szó, így érdemes a feldolgozását minél hamarabb elkezdni, és a félév során folyamatosan haladni vele!

Az antik (görög-latin) és ókori keleti szövegek digitális lelőhelye:

Szepessy Tibor (főszerk.): Ókori és keleti irodalmak. (Digitális szöveggyűjtemény).
Budapest 2006.

(Antiqua et orientalia).

külső honlap: <http://elte2.fideliomedia.hu>, jelszó: b33th0v3n

kari honlap: <http://gepeskonyv.btk.elte.hu/adatok/Okor-kelet/Okori.es.keleti.irodalmak/>

Ókori görög irodalom

Eposz (és tanköltemény): Homéros (Ilias, Odysseia), Hésiodos (Theogonia, Munkák és napok), Apollónios Rhodios, Moschos (mindegyik szemelvény végig, tehát pl. nem a teljes Iliast kérjük, hanem csak az itt előforduló szemelvényt végig!)

Elégia: Tyrtaios, Mimnermos, Solón (1)

Epigramma: Platón, Asklépiadés (1-3), Leónidas (1, 5), Meleagros (1, 4)

Melos: Sapphó (2-3), Alkaios (3), Anakreón (1, 2, 4)

A jambos: Archilochos (2, 6)

Kardal: Simónidés (5), Bakchylidés (1), Pindaros (1)

Idill és bukolika: Theokritos (2)

Tragédia (végig!)

Komédia (végig!)

Mimus

Történetírás: Hérodotos, Thukydidés, Xenophón (csak a bevezetés!), Polybios

Életrajz: Plutarchos

Ékesszólás: csak Isokratés és Démosthenés

Dialógus: Platón, Lukianos

Regény: Ephesosi Xenophón

Római irodalom

Eposz: Ennius (2), Vergilius (végig!), Lucanus

Tanköltemény: Lucretius (1-2, 5, 8), Vergilius (3, 6)

Líra: Catullus (1, 2, 4, 5, 12, 20), Horatius (2, 5, 7, 8, 10, 16, 17, 21, 28)

Elégia: Tibullus (4, 5, 7), Propertius (Az őrjöngő kedves), Ovidius (Udvarlás kocsiversenyen, A négy kor, A száműzött búcsúja Rómától)

Az epigramma: Martialis (Beköszöntő, Egy rossz költőre)

Szatíra: Lucilius (Az erény), Horatius (1,9: Épp ballagtam a Szent Úton)

Költői levél: Horatius (Ars Poetica 1-72), Ovidius (Dido levele Aeneashoz)

Mese: Phaedrus (A farkas és a bárány)

Tragédia: csak a két szerzőnév

Komédia: Plautus (A hetvenkedő katona/ Miles gloriosus 1-155)

Mimus: -

Történetírás: Sallustius (A Catilina-összeesküvés 1-16), Caesar (nincs), Livius (Mucius

Scaevola, A színjátszás kezdetei Rómában, Hannibal jellemzése), Tacitus (Germania 16-19, Róma égése Kr. u. 64-ben, Seneca halála)

Életrajz: Suetonius (Caesar-részlet)

Levelek: Cicero (nincs), Seneca (Erkölcsei levelek 8), ifj. Plinius (Martialis halála, A Vesuvius kitörése)

Ékesszólás: mind a két Cicero-részlet

Regény: a Petronius- és Apuleius-részletek

További ókori és késő ókori irodalmak

Latin ókeresztény és középkori liturgikus költészet:

Nicetas: Himnusza az Isten dicséretére, Ambrosius (Isten, te mindentalkotó), Prudentius (Mártír-bimbók, köszöntekek), Venantius Fortunatus (Himnusza a szent keresztnek), Pál Diakónus (Himnusza a Tenger Csillagához), Hrabanus Maurus (Pünkösztí himnusza), Dadogó Notker (Karácsonyi szekvenciája), Róbert Király (Himnusza a Szentlélekhez), Wipo (a kezdősor helyesen: Victimae paschali), Jacopo da Todi (Himnusza a Fájdalmas Anyáról)

Latin ókeresztény próza:

Szent Ágoston: Vallomások (Augustinus, Confessiones I, 7.11., I a gyermekkoráról; 14.23-16.26. Homéros olvasása; V, 13.23. találkozás Ambrussal; VIII, 12.28-29. megtérés, IX, 5.13-7.15. Ambrus himnusza; IX, 10.23-25. az ostiai látomás; IX, 12.32. Monica halála; X, 33.49-34.51. az érzékek), Nagy Szent Leó karácsonyi beszéde

Bizánci költészet:

Grégoriosz Nazianzénosz (Esti himnusza), Ióánnész Tzetész (Allegóriák az Odüsszeiához), Az Akathisztosz Imnosza, Theodorosz Sztudítész (Esti fohász)

Görög ókeresztény próza:

Nagy Szent Vazul (Baszileiosz): Homília; Euszebiosz (Az edesszai királyról szóló történet)

Bizánci görög próza:

Priszkosz (Küldetés Attilához), Fiziológus (részletek), Prokopiosz (Titkos történet - Jusztinianosz igazi arca), a Nagy Sándor-regény Mikhaél Glükasz Khronographiájában

Apokrifok:

Tamás apostol cselekedetei (részlet), Seneca és Szent Pál levelezése

Ókori keleti irodalmak

Sumer:

Enki és Ninmah / Az ember teremtése, Siratóénekek Ur városa fölött, Sör-ivóknak való

Akkád:

Gilgames-eposz, 12 táblás változat (I. tábla, Prológus (a)-(d) fordításváltozatok valamelyike),
Úr és szolga párbeszéde

Arámi irodalom:

Dániel Nebúkhadneccar udvarában (Biblia, Dániel k., 2-5)

Egyiptomi irodalom:

Középbirodalmi: A hajótörött története

Újbirodalmi: A nagy gyönyörűség mondásainak kezdete (Papyrus Chester Beatty I (C 1,1-C 5,2)

Biblia

Ószövetségi részletek

Lelőhely: Károli Gáspár (1908-as átdolgozott) fordítása.

Genesis (Móz 1) 1-4. fej. (rész); 5,22-27; 6-9. fej.; 11,1-10; 12-35. fej.; 37-50. fej.

Exodus (Móz 2) 1-5. fej; 6,1-13; 7-20. fej.; 32. fej.;

Leviticus (Móz 3) 23. fej;

Numeri (Móz 4) 20-21 (a 9. versig); 22. fej.

Deuteronomium (Móz 5) 34. fejezet.

Bírák 14-16. fej.

Sámuel 1. (latin Biblia: Királyok 1.) 16-17. fejezet.

Királyok 1. (latin: Királyok 3.) 17-19. fej.; Királyok 2. (latin: Királyok 4.) 2., 4. fej;

Jób 1-2., 42. fej.

Zsoltárok (a görög/héber számozás szerint): 1., 22/23., 41/42., 50/51., 109/110, 150.

Prédikátor 1. fej.

Énekek éneke 1-2. fej.

Ézsaiás/Izajás/Jesája: 6., 11., 53. fej.

Jeremiás siralmi 1. fej.

Dániel 5-7. fej.

Jónás könyve (végig)

Makkabeusok 1. könyve 1-4. fejezet.

Újszövetségi részletek:

Déri Balázs (főszerk.): Ókori és keleti vallások. (Digitális szöveggyűjtemény). Budapest 2006.

(Antiqua et orientalia).

külső honlap: <http://elte4.fideliomedia.hu>, jelszó: ch0p1n

kari honlap: <http://gepeskonyv.btk.elte.hu/adatok/Okor-kelet/Okori.es.keleti.vallasok/>

Elolvasandók a "Kereszténység" menüpont alatt:

az evangéliumi részletek (végig)

az Apostolok cselekedetei: 1, 1-12 (mennybemenetel); 2 (a digitális könyvben tévesen 1), 1-13 (pünkösöd); 9, 1-22 (pálfordulás), Szent Pál első levele a korinthusbeliekhez 13 (szeretethimnusz)

a Zsidókhoz írt levél (az összes szemelvény)

a Jelenések könyve (az összes szemelvény)

További javaslatok a szövegek elérésére:

<http://mek.oszk.hu> (pl. Homéros: Odysseia, Devecseri Gábor ford., és rengeteg más, sajnos sokszor sajtóhibákkal)

Könyvben: az Európa Kiadó Bibliotheca Classica-sorozata, Görög költők antológiája, Római költők antológiája stb.

2) Szakirodalmi olvasmányok

NÉMETH Gy. – RITOÓK Zs. – SARKADY J. – SZILÁGYI J. Gy., *Görög művelődéstörténet* (Osiris, Budapest, 2006).

33–45 (Homéros); 95–109 (görög költészet); 285–289 (drámai előadások); 296–298 (Aisch. *Prom.*); 533–537 (Soph. *Oid.*); 538–540 (Aristophanés).

Képek (oldalszám/képszám):

48/1; 58/11; 209/103; 213/107; 235/131; 236/133; 237/134; 252/152; 308/171; 468/255.

ADAMIK Tamás, *Római irodalom* (Kalligram, Pozsony, 2009).

99–110 (Plautus); 185–203 (Cicero); 241–256 (Catullus); 290–317 (Vergilius); 318–342 (Horatius).

J. Alberto SOGGIN: *Bevezetés az Ószövetségbe* (Kálvin Kiadó, Budapest, 1999).

58–64; 66–74; 81–84.

BOLYKI János: „Bevezetés az Újszövetségbe”, in: *Bibliaismereti kézikönyv* (Szerk. Pecsuk Ottó, Kálvin Kiadó, Budapest, 2004), 425–442.

A kurzushoz tartozó ajánlott irodalom:

Megjegyzés:

VIZSGAKURZUS!!!

Az oktató a szorgalmi időszak során lehetőséget biztosít személyes konzultációra, mely segítséget jelent a vizsgára való felkészüléshez. Az oktató elérhetősége:

tamas.abel@btk.elte.hu.